

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 16/01/2019

VII.564.6.2019.AJK

Pan
Jacek Kurski
Prezes Zarządu Telewizji
Polskiej S.A.

Telewizja Polska S.A.
ul. J.P. Woronicza 17
00-999 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Prezesie,

Niniejsze wystąpienie kieruję do Pana Prezesa w związku z wyemitowaniem w programie „Wiadomości” TVP w dniu 14 stycznia 2019 r. – w związku z tragiczną śmiercią byłego prezydenta Gdańska Pana Pawła Adamowicza – materiału dotyczącego zjawiska mowy nienawiści ze strony polityków. W programie tym przytoczono jedynie wypowiedzi polityków opozycji, pomijając przypadki, gdy to przedstawiciele obecnie rządzących partii politycznych przekraczali granice swobody wypowiedzi. Szef „Wiadomości” i Telewizyjnej Agencji Informacyjnej Pan Jarosław Olechowski poinformował przy tym¹, że materiał o mowie nienawiści prezentował przykłady najbardziej drastycznych wypowiedzi polityków, wzywające wprost do stosowania przemocy fizycznej. Nie wyjaśnił jednak, dlaczego w materiale TVP nie pojawiły się wypowiedzi polityków partii rządzących. Należy przy tym zauważyć, że taki sposób przedstawienia problemu

¹ Por. <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24365373,szef-wiadomosci-odpowiada-na-zarzuty-to-byly-najbardziej.html>, data ostatniego dostępu: 15.01.2019 r.

mowy nienawiści” został skrytykowany przez wielu obywateli, w tym dziennikarzy i internautów².

Ponadto, w programie „Wiadomości” TVP wyemitowanym w dniu 14 stycznia 2019 r. zasugerowano, że część odpowiedzialności za nieodpowiednie zabezpieczenie koncertu finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (WOŚP) w Gdańsku, na którym zaatakowano ś.p. Pana Pawła Adamowicza, może ponosić Prezes Fundacji WOŚP – Pan Jerzy Owsiak³.

W związku z powyższym, pragnę uprzejmie zwrócić uwagę Pana Prezesa na konstytucyjne oraz międzynarodowe standardy realizowania misji publicznej oraz poszanowania swobody wypowiedzi w mediach publicznych, których ważnym elementem jest obowiązek prezentowania treści o pluralistycznym charakterze (zasada pluralizmu). Należy przy tym zauważyć, że zasada ta nie odnosi się wyłącznie do pluralizmu własności mediów (tzw. pluralizm zewnętrzny), ale również do różnorodności przekazywanych informacji, a więc do sfery opiniotwórczej (pluralizm wewnętrzny).

Przestrzeganie zasady pluralizmu wewnętrznego, a więc przekazywanie społeczeństwu różnorodnych informacji – w tym również poglądów kontrowersyjnych, czy skłaniających do dyskusji społecznej – ma istotny wpływ na jakość prezentowanych przez media informacji i jest warunkiem wypełniania przez nie swej misji. Zgodnie z art. 14 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu. Natomiast, stosownie do brzmienia art. 54 Konstytucji RP, każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są na mocy Konstytucji RP zakazane. Wolność słowa i wolność mediów, wyrażone w art. 14 i art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, odnoszą się zarówno do mediów prywatnych, jak i do publicznej radiofonii i telewizji. Media publiczne stanowić powinny instytucjonalną gwarancję wolności wypowiedzi i pluralizmu środków przekazu społecznego. Aby tę

²Por. <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/wiadomosci-tvp-krytykowane-za-materialy-o-smierci-pawla-adamowicza/p3krwec>, data ostatniego dostępu: 15.01.2019 r.

³ Zob. m.in.: <https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/pawel-adamowicz-zmarl-wiadomosci-krytykuja-jerzego-owskiaka-i-politykow-po>, data ostatniego dostępu: 15.01.2019 r.

funkcję spełniać, muszą jednak cechować się niezależnością, zarówno od interesów politycznych, jak i gospodarczych, pozwalającą na zachowanie wewnętrznego pluralizmu.

W omawianym kontekście zasadne jest odwołanie się do art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych (dalej jako: EKPCz). Przepis ten stanowi o prawie do wolności wyrażania opinii, które obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. W orzecznictwie dotyczącym tego przepisu ETPCz uznał zagwarantowaną w nim wolność za niezbędny fundament społeczeństwa demokratycznego i warunek rozwoju każdej jednostki (sprawa *Handyside przeciwko Wielkiej Brytanii*, skarga nr 5493/72). ETPCz podkreślił także rolę prasy i mediów w przekazywaniu informacji oraz prawo publiczności do ich otrzymywania (wyrok z 1979 r. w sprawie *Sunday Times przeciwko Wielkiej Brytanii*, skarga nr 6548/74). Podkreślając zasadę pluralizmu, ETPCz przypisał państwu funkcję najwyższego gwaranta w tym zakresie (wyrok z 24 listopada 1993 r. w sprawie *Informationsverein Lentia i in. przeciwko Austrii*, skarga 13914/88). ETPCz konsekwentnie w swych orzeczeniach stwierdza, że swoboda wypowiedzi stanowi jeden z najważniejszych fundamentów demokratycznego społeczeństwa oraz podstawowych warunków jego rozwoju i samorealizacji każdej jednostki. W tym kontekście należy podkreślić, że nie tylko prasa ma za zadanie przekazywanie informacji i idei – społeczeństwo ma też prawo do ich otrzymywania. Na tle art. 10 EKPCz, w doktrynie wskazuje się, że „skoro Konwencja wymaga od państwa poszanowania zasady pluralizmu, to musi to znajdować należyte zapewnienie w działalności mediów publicznych, zwłaszcza przybierając postać pluralizmu wewnętrznego zorientowanego na sposób działania i treści programowe nadawcy publicznego. W żadnym więc razie media publiczne nie mogą pozostawać w pełnej kontroli i dyspozycji aktualnego gabinetu rządowego czy większości parlamentarnej” (zob. L. Garlicki, P. Hofmański, A. Wróbel, *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, Komentarz do artykułów 1-18, Tom I. Komentarz, Warszawa 2010, Legalis).

Na konieczność przedstawiania przez media publiczne zróżnicowanych informacji i poglądów wskazano również w wyroku ETPCz z dnia 17 września 2009 r. w sprawie *Manole i in. przeciwko Mołdawii* (skarga 13936/02), stwierdzając, że (punkt 108.): „państwo, jako najwyższy gwarant pluralizmu, musi zapewnić, poprzez prawo i praktykę,

że publiczność ma za pośrednictwem telewizji i radia dostęp do niezależnej i rzetelnej informacji, oraz do spektrum opinii i komentarzy, odzwierciedlających m.in. różnorodność perspektyw politycznych w kraju oraz że dziennikarze i inni pracownicy mediów audiowizualnych nie są powstrzymywani od przekazywania takich informacji i komentarzy (...)"'. Z powyższego wyroku wynika, obowiązek władz mediów publicznych zagwarantowania dziennikarzom możliwości wykonywania swojej pracy bez nacisków i powinny powstrzymać się od niepotrzebnej ingerencji w przekazywane treści. Władze publicznego medium nie mogą prowadzić polityki zmierzającej do tego, aby na jego antenie prezentowane było stanowisko pewnej tylko grupy politycznej, społecznej czy religijnej.

Również prawo Unii Europejskiej uwzględnia znaczenie niezależności mediów. W art. 11 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej wyrażona została zasada pluralizmu. W myśl powołanego przepisu „szanuje się wolność i pluralizm mediów”. Na potrzebę ochrony zasady pluralizmu zwróciła także uwagę Komisja Europejska w analizie opracowanej w styczniu 2007 r. (*Commission three-step approach for advancing the debate on media pluralism within the European Union*, IP/07/52). Zgodnie z nią pluralizm wymaga dbania o różnorodność geopolityczną i kulturową. Oznacza to konieczność przedstawiania zróżnicowanych poglądów, ujęć i wieloaspektowego ukazywania spraw w celu realizacji tzw. „communication right” odbiorcy, dającego mu prawo do uzyskania pełnej, uczciwej informacji oraz możliwość usłyszenia i porównania wielu opinii (za: *Własność mediów. Pluralizm informacyjny. Wolność słowa*, red. D. Bychawska-Siniarska, Warszawa 2011, s. 8).

Pragnę z całą mocą podkreślić, że następstwa braku pluralizmu w mediach publicznych są bardzo groźne z punktu widzenia swobody wypowiedzi, ponieważ bezpośrednio przekładają się na naruszenie praw odbiorców do uzyskiwania rzetelnej informacji na tematy istotne społecznie.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179), zwracam się do Pana Prezesa prośbą o przedstawienie wyjaśnień w niniejszej sprawie. W szczególności proszę o wyjaśnienie, dlaczego wspomniany wyżej materiał

„Wiadomości” został przedstawiony w sposób całkowicie jednostronny, bez uwzględnienia niezbędnej w pracy dziennikarskiej zasady pluralizmu.

Z wyrazami szacunku,

Adam Bodnar

Do wiadomości:

1. Pan Krzysztof Czabański
Przewodniczący
Rady Mediów Narodowych
2. Pan Witold Kołodziejcki
Przewodniczący
Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji